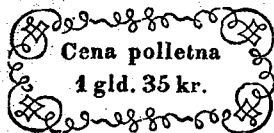
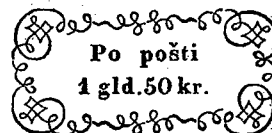

SLOVENSKI GLASNIK.

Lepoznansko-podučen list.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 1.

V Celovcu 1. januarja 1860.

5. zv.

Nuna in tica.

(Zložil Fr. Cegnar.)

Po celici tihi šeta se nuna
In sreberne gosli v roci derži,
Na goslih brenkoče napeta struna,
Iz belega gerla tožba doní:

„Po gorskih višavah serne nožica
Od kôpe do kôpe se prosto pne,
Svobodno z nižave pisana tica
Dviguje pod sive oblake se.“

„Od rože do rože brenči bučela
Po solnčnih livadah s cveta na cvet;
Na raje se shaja družba vesela,
Veselje obhaja vesoljni svet.“

„Al' meni siroti v celici nuni
Na persih ognjenih kamen leži,
Izročam britkosti in tožbe struni
Od zore rumene do polnoči.“

„Zidovje je mertvo, narava živa,
Ta celica tesna, svet je širok;
Trohljivi tu notri strop me pokriva
In zunaj se spenja nebá oblok.“

„V to celico tiho zaperta nuna
Ubirala bode strune glasné,
Da počí na goslih napeta struna,
Da oterpnejo nuni bele roké.“

„Če bilo bi prosto, ako bi smela,
Stopila čez porto bi v beli svet:
Odpri mi porto, zapri se cela,
Da idem svobodno veselja objet!

Na celičnem oknu šmarnica tica
Zaklenjena v kletki tesni čepí;
Bolí jo prehudo sužnja glavica,
Umirajo njene kalne oči.

Ozrè se na nuno, glasno zapoje:
„Preljuba nevesta svetih nebes!
Ranile so v serce me tožbe tvoje,
Življenje je v celici britko res!“

„Al' tiha ta cela, nunica moja!
Odpira nad tabo sveto nebó,
V nebesih domá je dušica tvôja,
Le strune ubiraj, z beló rokó!“

„Tud' mene nespolnjena tare želja,
Tud' meni na duši tuga leží:
Brez proste perote ni ga veselja,
Ker zame prostora v nebesih ni!“

„Tri tedne že kljujem bele šibine,
Še milo oziram v černo goró;
Spusti me, sestra, da jad me mine,
Da prosto sferčím pod sinje nebó!“

Na stricovem domu.

(Spisal Fr. Erjavec.)

Ravno kar je odzvonilo v šemklavški cerkvi tri četerti na deset. Težko sem že pričakoval desete ure; bila je zadnja v starem letu, ker ž njo so se pričeli zaželjeni božični prazniki. Bukve sem imel že davno pod klopjo na jermenu in le na pol sem še slišal nauk o

„verba deponentia“, ktere nam je učenik posebno za praznike priporočal. Moje misli so bile le na stričevem domu; vganjeval sem tudi, ali bo prišel Jaka z mlado kobilo ali z belcem po mé. Ko bije ura rešivna, deremo veselo ven in že od daleč zagledam Jakata, ki me je v dolgem kožuhu čakal pred velikimi vratmi. Jaka je bil izgled pridnega in zvestega posla; že od otročjih let je bil v stricovi hiši za pastirja in potem za hlapca. Bil je pri hiši kot domač in stricova desna roka. Vse ga je rado imelo; posebno midva sva bila vedno skupaj in kaj zvesto sem ga poslušal, kedar mi je pravil, kako se je skrival pred beriči, ko so ga hteli v soldate vzeti. Pomladi mi je delal piščalke in celo leto mi je nabiral žimo, da sem po zimi ticam nastavljal.

Jaka je imel v komesii še nekaj opravka, kar ga je dobri dve uri mudilo. Te dve uri ste bili za me pol večnosti; svojo culico sem si bil že pred tremi dnevi navezal, toraj nisem imel ničesar opraviti. Na hišnem pragu sem prezebal in gledal, od ktereга vogla bo Jaka prišel. Ko pride, se vsede va na saní in zderčiva proti domu. Bilo je mraz, burja je pihala in proti večeru je začel sneg naletovati. Dobro zavít sem ležal na sanéh in poslušal burjo, kako je po hrastéh piskala in žvižgala. Jelo se je mračiti in drevesa ob potu so se mi zdele večé; goli verhi so šterleli v zimski mrak; včasih je zapokala tudi kaka suha veja, ktero je burja ulomila.

Vzdignem glavo in pogledam okoli sebe, pa se nisem spoznal, kje da sva.

„Ali bova že kmalu domá?“ poprašam Jakata.

„Črez pol ure sva pri černi lipi!“ mi on kratko odgovori.

Černa lipa! Te besede so mi zbudile mnogo misli. Mislil sem na svojo staro mater, ko so mi pravili povest od te lipe. Takrat sem bil še majhen in tisti večer, ko so mi pravili to povest, si nisem upal iti spat, mogli so me spremiti in toliko časa pri moji postelji sedeti, da sem zaspal. Večkrat se še spominjam na ljubo staro mater, na njen prijazni veli obraz in na njene radodarne roke, ki so mi večkrat podale lepo rudeče jabelko, ko sem mislil, da že davno ni več pečlja pri hiši. Zdaj pa že počivajo nekaj let v tihem grobu ne daleč od Bregarjevih, ki sta dala tej lipi imé.

Pred več leti namreč se je peljala po ravno tej cesti lepa kočija, v nji pa imenitna žlahtna gospôda. Tisto zimo je sneg dolgo ležal, po cesti ga je bilo še na debelo; toraj v kočiji niso slišali, kedaj jim je padel žakeljč cekinov iz kočije na cesto. Pogrešili so ga potem pač in ga dali na oznanilo, pa nobeden se ni oglasil. Ljudje, ki so šli s terga, so sicer vidili mladega Bregarja, ki se je s svojo ženo za to kočijo peljal, da je pri tej lipi z voza stopil in nekaj pobral. Spričati se vé mu ni mogel nihče, ali ljudjé so pa vendar govorili od tega. Tudi gospôska je bila to zvedila. Bregar je pa tajil in se rotíl, da o tem ničesar ne ve. Prišlo je na prisego.

Prisegla sta oba, Bregar in Bregarica. Ko se po prisegi peljata domú in do te lipe prideta, jima začne slabo prihajati. Bregar udari po konju, ali komaj se pripeljeta domú, se jima v glavi zavertí, padeta na tla — in nikoli več nista ustala. Kar je bilo še posebno čudno, je to, da sta oha černa postala, vsaj ljudém se je tako zdelo, ki so ju hodili kropit. Pravijo, da so bile celo njune kostí, ko so jih čez več let prekopali, černe kot ogel. Od tistega časa se je te lipe prijel primek černa lipa, akoravno je taka, kot vsaka druga.

Ko sem spet glavo kviško vzdignil in okoli sebe pogledal, bila sva ravno pri lipi. Drevo je stalo na samem kakih dvajset korakov od ceste. V večernem mraku so se mi vidile veje res černe in zdelo se mi je, kot bi slišal, kako šumí po njih duh krive prisege. Groza me je obšla, zamižal sem spet in se pomaknil bliže Jakata.

Bila je že terda tmà, ko se ustavi konj pred stricovo hišo. Mina pride nama naproti in mi vzame culico iz rok; sicer bi jo bil lahko sam nesel, ker ni bila težka, pa Mina je bila zelò postrežljiva in je človeku dobro storila, kjerkoli je vedila in znala. Ko stopim v hišo, pozdravim strica, ki so za mizo sedeli in s perstmi na mizo bobnjali. Bili so prijazni kot vselej, prašali so me po tej in uni reči. Ko se zgovarjava, pride v hišo Marička, moja sestrična. Akoravno sem strica spoštoval in sem Jakata in Mino rad imel, sem imel vendar med vsemi Maričko nar rajši. Pa je bila res tako ljuba in iz serca dobra, da menda ni bilo človeka, ki bi imel naj manjše stvarice zoper njo. Akoravno sem bil veliko mlajši od nje, sva bila vendar velika prijatla. Ko sem bil še manjši, sem jej časih nagajal, pa je bila zmiraj ravno tista dobra Marička. Ko sem šel pervikrat v mestne šole, mi je dala iz svojih molitvinih bukvic vse naj lepše podobice, dá me je bilo vseh vzeti skoraj sram. Zato sem jej pa tudi za god kupil njeno patrono v tablici za dvajset krajcarjev. Več mescov sem hranil krajcarje in marsikak rožič sem si odtergal od ust, pa na zadnje še ne vem, kako bi bilo s tablico, ko bi mi ne bil Jaka groša posodil. Imel sem namreč samo sedemnajst krajcarjev, kramarica jih je htela pa dvajset. Bila je neusmiljena, terdovratna žena, nobena prošnja ni mogla omečiti njenega kamnitega serca. Pa sem se zató tudi nad njo maščeval. Ko mi je namreč Jaka posodil groš, nisem kupil tablice pri njej, ampak pri kramarju, ki je ravno nji nasproti prodajal in tablico sem nesel memo nje tako očitno, da jo je mogla viditi. Marička je bila tablice tako vesela, da bi mi bilo še dan danes žal, ko bi jej ne bil napravil tega veselja.

Drugi dan, bilo je pred svetim dnevom, sem imel sila veliko opraviti; treba je bilo v kotu jaslice napraviti. Že dva mesca sem se veselil jih, ker letos sem imel nove pastirce in ovce, tudi novega osla sem seboj prinesel, ker stari je po neki nesreči ušesa zgubil. Jaka mi je cel koš mahú preskerbel, in že na vse jutro sem začel delati. Hlev sem iz novega postavil, ker stari je bil res premajhen;

saj sta razun svete družine samo dva pastirca mogla v hlevu klečati in tudi vol in osel sta po moji misli preveč na tesnem stala. Toraj sem prav prostornega napravil, pet pastirjev je stalo in klečalo v njem in eden je imel tudi ovco pri sebi. Tudi Marička je imela mnogo opraviti, ker treba je bilo vse podobe svetnikov čedno umiti, na voglih na novo pozlatiti in jih z novimi pisanimi penkljami olepšati. Druge leta sva hodila eden k drugemu gledat, koliko je že narejenega in eden drugemu sva dobre svete dajala; ali letos je bila Marička, to sem bil že prešnji večer zapazil, nekako zamišljena in žalostna; nikoli ni prišla gledat mojega dela, komaj se ji je ljubilo odgovoriti, če sem jo kaj uprašal.

„Marička! kaj meniš, kje bi se vol bolje podajal, na levi ali na desni?“ jo uprašam jaz.

„Deni ga, kamor ga češ, meni je vse eno!“ mi je s tihim glasom odgovorila in še oči ni vzdignila od oreha, kterega je ravno pozlačevala.

Čakaj! si mislim sam pri sebi, to ti bom pa povernil. Da bi Bog dal, da bi htela tudi ona mene za kak svet prašati, jej bom tudi takó povedal. Ali moja želja se ni spolnila; ona je delala tiho naprej in je še prej dodelala, kot jaz.

Strica ni bilo domá, Mine pa nisem hotel za svet praševati, ker v tacih rečéh nisem Mini veliko zaupal; toraj sem delal vse po svoji glavi. Ko so bile jaslice dodelane, sem prižgal lučice in sem poklical vse domače skup; tudi k našemu sosеду, h Kamnarju sem hotel iti ljudi klicat, pa so mi vsi domači branili. Jaslice so vsem dopadle. Mina je djala, da še nikoli ni kaj takó lepega vidila, tudi Marička jih ni mogla prehvaliti in jaz sem pozabil prejšne nevolje in iz serca sem jej odpustil, kar se je v mojih očéh pregrešila.

Ko sva potem sama v hiši sedela, ji rečem: „Marička! zakaj si pa tako žalostna?“

Ona se posili v smeh in zmaje z glavó. „Saj nisem žalostna.“ Ali njen glas, ki je bil bolj joku kot smehu podoben, in dve solzici, ki ste jej v očesih migljali, ste mi povedali, da jo nekaj peče pri sercu. Jaz jo primem za roko, ona me milo pogleda. „Nikar ne taji,“ jej rečem na dalje, „povej mi, kaj ti teží sercé! Pa komaj sem zadnje besede izgovoril, kar stopijo stric v hišo. Marička precej ustane in gre ven. Stric so pogledali moje jaslice, so dobrovoljno z glavó pokimali, potem pa so se usedli za mizo, so podperli glavo z levico, z desnico so pa zamišljeno bobnjali ob mizo.

Med tem se je storil mrak in Jaka pride v hišo s svetilnico v roki, za njim pa Mina z žerjavico in z žegnano vodó. Stric ustanejo, vzamejo ponvo z žerjavico in kadilo; meni pa dajo vodo. Vsi se odkrijemo, Jaka stopa s svetilnico popred, za njim gredó stric in za stricom jaz. Tako smo hodili zdaj že šesto leto, stric so molili popred, z Jakatom sva odgovarjala. Noč je bila tiha in jasna, zdelo se

mi je, kot bi zvezde ne bile še nikoli tako goste in kot bi bile to le oči angeljev, ki nam oznanujejo rojstvo Gospodovo, kakor so ga oznanovali nekdanj pohlevnim pastirjem. Šli smo okoli vseh voglov in po vseh shrambah in na zadnje v hlev. Stric so pokadili vsako živinico posebej, in jaz sem mogel vsako poškropiti. Živali so pa tudi tako prijazno gledale, kot bi razumele, kaj pomenjajo te lepe navade. Takrat bi bil skoraj verjel, kar mi je pravila Mina, da nocoj o polnoči živina govori.

Po tem opraviilu prinese Mina merzlo večerjo na mizo. Po večerji smo molili, kakor je navada; in ko odmolimo, grem naglo po lupine v miznico, da bi bili po stari navadi za orehe lupinčali. Pa stric so rekli, da ne bojo igrali, tudi Mina se je obotavljala in s silo sem jo pripravil od peči za mizo. Tudi Marička ni imela pravega veselja, in komaj sva jo z Jakatom pregovorila, da je prisedla k nam. Jeli smo igrati; pa igra ni šla nič kaj od rok, nekaj je manjkalo — vse je bilo premertvo in kmalu smo nehali. Zdaj sem še le spoznal, da se je moglo nekaj posebnega prigoditi, ker so vsi bili bolj ali manj poparjeni. Stric so imeli pred seboj „življenje svetnikov“; pa ne vem, ali so kaj brali ali ne, ker so zmiraj le na eno stran gledali in nikoli niso lista prebernili. Mina se je spet k peči usedla in Marička k nji. Mina je večkrat globoko zdihnila, kar sicer ni bila njena navada, in Marička je pogosto očeta milo pogledovala. Ko bi midva z Jakatom ne bila od brinovk in vevecic govorila, bi bilo menda vse tiho v hiši. Pa tudi Jaka me je kmalu zapustil, imel je še pri živini opraviti. Pervikrat se mi je tožilo v stricovi hiši. Še nekaj časa sem sam lučal lupine po mizi in sem mislil: Kaka škoda za take lepe lupine! Koliko orehov sem poterl zavoljo njih, koliko lupin sem zavergel, preden sem dobil teh pet izvoljenih — in zdaj pa še igramo ne!

Ves večer bi bili menda dolgčas prodajali, ko bi ne bila prišla stara Hostarica v vás, ona nas je nekoliko oživila. Pod našim zvonom je ni bilo babe, ki bi bila vedila toliko povest, kot Hostarica; in kar je bilo še nar boljše, nje ni bilo treba dolgo prositi. Jela je praviti od zaklete deklice, od zlate ribice, od treh bratov in še veliko drugega, kar sem pa že pozabil. Gotovo bi jej bil šel jezik do jutra, ko bi ne bili stric na uro pogledali. „Kteri mislite iti k maši, se le napravite! Bo že čas!“ S temi besedami so prestrigli stric Hostarici besedo, ko je ravno pravila od psa, ki je žerjavico jedel. Stric so imeli prav, veliko ni manjkalo do enajstih. Vsi ustanemo in se hitimo napravljati. „Marička! mi dva bova pa domá varovala!“ pristavijo stric. Te besede gotovo niso bile Marički po volji, ker sem dobro vedel, da bi šla rada z nami. Nobene ni zinila na očetove besede, le žalostno jih je od strani pogledala in šla v kamrico. Zdi se mi, da se je celó jokala. Meni se je revica v serce smilila, in rad bi bil prosil strica zanjo, ko bi ne bil vedil, da moja prošnja nič ne pomaga.

Med tem je Jaka že kobil napregel. Do farne cerkve je namreč dobre pol ure hodá, torej smo se večidel vozili, posebno po zimi. Mina in jaz se usedeva na saní, spredej k Jakatu prisede še dekla in tudi za Hostarico se je dobil prostor, ker babnica je bila suha kot raženj. Ko derčimo po cesti, se je slišalo zvonjenje od treh strani, ker noč je bila tiha in mirna, nobene sapice ni bilo čutiti. Neizrečeno lepo je bilo slišati, kako so glasovi mogočno in praznično doneli po čistem zraku; jaz sem se naslonil na Mino in sem mižé poslušal, kako se ujemajo razni glasovi. Petje zvonóv je odmevalo v mojem sercu, in zdelo se mi je, kot bi imel tudi jaz v persih zvon, čigar glas se z unimi veže v lepe harmonije. — Mislim, da tisti večer bi bil lahko umerl.

„Zvezda se je uternila, ena duša je šla iz sveta!“ reče zdaj Hostarica.

„Bog jej daj večni mir in pokoj!“ pristavi Mina.

Jaz pogledam na nebó — bilo je čisto in zvezde so hudo migljale.

„Oh! koliko zvezd tù gori!“ pravim jaz.

„Se vé da jih je veliko“, odgovorí Mina, „saj imá vsak človek tù gori svojo zvezdo.“

„Ali jo imam tudi jaz?“ vprašam na dalje.

„Se vé, da jo imaš, pa Bog obvari, da bi htel uganjevati, ktera je tvoja; če bi jo uganil, bi pri ti pričí umerl.“

Premišljeval sem Minine besede; strah in otročja radovednost sta me navdajala. Pogledal sem spet kviško in mislil na Minino prepoved — pa ko sem to mislil, sem že grešil. Izvolil sem si naj lepšo in naj svitlejšo; sopsti si nisem upal, ker sem mislil, zdaj zdaj bom mertev. Ker se mi ni nič zgodilo, sem si volil drugo, tretjo, in pri vsaki sem pogumnejši postajal; hitro sem volil eno za drugo, od konca le večje in lepše, pozneje vse križem — pa na zadnje sem obupal, da najdem pravo.

Med tem se pripeljemo do cerkve; ženske so šle naravnost v cerkev, jaz sem pa počakal toliko, da je Jaka konja k mežnarju spravil. V cerkvi smo imeli svojo klop, komaj sva prerila do nje, tolika gnječa je bila. Cerkev je bila lepo razsvitljena, orgle so mogočno donele, njih glas mi je pretresal vse ude; vse se mi je zdelo bolj praznično kot navadno, celo šolmašter je pogladil za nocoj svoj gerčavi glas, kolikor je bilo mogoče. Svetniki so imeli tako jasne obraze in angeljci so prijazno z glavami kimali — vsaj meni se je tako zdelo. Gorkota in petje sta me tako prevzela, da sem zadremal, vsaj drugi dan nisem vedel, kako sem domú prišel. Ženske se po opravilu niso htele domú peljati, ampak so pri Mežnarjevih čakale juterne perve maše. Na sveti dan sta se peljala Marička in stric k prvi maši, ali prav za prav k prvim trem, Jaka in jaz sva ob desetih še k dvema šla. Stric so bili še vedno čmerni in nevoljni, in danes je bil prvi veliki praznik, da niso rekli Jakatu, da bi obesil konju na vrat lepe kregulje, ktere so po ranjkuem fajmoštru kupili.

(Dalje prihodnjič.)